

АЛГОРИТМ ДІЙ

у випадку проявів булінгу в Ужгородському ВПУ торгівлі та технологій харчування

1. Повідомлення про факт булінг

Здобувачі освіти, працівники та педагогічні працівники, батьки та інші учасники освітнього процесу, яким стало відомо про випадки булінгу (цькування), учасниками або свідками якого стали, або підозрюють його вчинення по відношенню до інших осіб за зовнішніми ознаками, або про які отримали достовірну інформацію від інших осіб зобов'язані повідомляти директору училища.

2. Розслідування фактів директором училища

- У разі отримання звернення від здобувача освіти, відповідальна особа інформує директора училища у письмовій формі про випадок булінгу. Директор повинен розглянути таке звернення та з'ясувати всі обставини цькування. Якщо факт цькування підтвердився, керівник зобов'язаний скликати засідання спеціальної комісії з розгляду випадків булінгу та окреслити подальші дії.
- Якщо комісія визнала, що мав місце факт булінгу, а не одноразовий конфлікт, тоді директор зобов'язаний повідомити уповноважені підрозділи органів Національної поліції України та Службу у справах дітей.
- У випадку, якщо керівник не відреагує на звернення про цькування, потрібно звернутися до вищестоячого органу.
- У склад спеціальної комісії можуть входити: педагогічні працівники, практичний психолог, батьки постраждалого та «булера», керівник закладу та інші зацікавлені особи.
- У разі, якщо комісія не кваліфікує випадок як булінг, а постраждалий не згодний з цим, то він (за наявності обґрунтованих доказів) може одразу звернутись до органів Національної поліції України.

3. Звернення до уповноважених органів

Саме до них має звернутися керівник, засновник навчального закладу чи самі заявники (про що писалося вище) для фактичного розгляду випадку цькування. Представники правоохоронних органів мають провести фахове розслідування цієї справи та скласти протокол про адміністративне правопорушення.

4. Розгляд справи у суді

Лише суд може прийняти рішення про стягнення штрафу з булера, його батьків чи осіб, які їх замінюють.

5. Діяльність освітнього омбудсмена.

Саме він має розглядати заяви про випадки булінгу у школі, забезпечувати рівноправність та своєчасність реагування на них. Особливо це стосується ситуацій, коли цькування здійснюється вчителями, педагогічними колективами, керівниками та засновниками навчальних закладів. Також освітній омбудсмен має контролювати якість надання соціальної, педагогічної та психологічної допомоги, яка надається жертвам, свідкам та ініціаторам цькування.

6. Відповідальність

- Вчинення булінгу по відношенню до неповнолітньої чи малолітньої особи карається штрафом від **50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян**, тобто від **850 до 1700 грн.** або громадськими роботами від 20 до 40 годин.
- Знущання, вчинені повторно упродовж року після накладення адміністративного стягнення, або булінг скоєно групою осіб за попередньою змовою каратимуться штрафом у розмірі від 1700 до 3400 грн. або громадськими роботами на строк від 40 до 60 годин.
- У разі цькування неповнолітніми від 14 до 16 років, відповідатимуть його батьки або особи, що їх замінюють. До них застосовуватимуть покарання у вигляді штрафу від 850 до 1700 грн. або громадські роботи на строк від 20 до 40 годин.
- За приховування фактів булінга педагогічні працівники можуть понести покарання у вигляді штрафу у розмірі від 850 грн. до 1700 грн. Неповідомлення керівником закладу освіти уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про випадки булінгу учасника освітнього процесу тягне за собою накладення штрафу від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до 1 місяця з відрахуванням до 20 відсотків заробітку.

7. Корисна інформація для тих, хто страждає від булінгу

Дитина, яка стала жертвою чи свідком цькування, може розказати про це батькам (особам, які їх замінюють), педагогам, практичному психологу та директору училища. Майстер виробничого навчання чи інший працівник навчального закладу, який постраждав від цькування, також може звернутися до колег, керівника навчального закладу, освітнього омбудсмена та уповноважених органів. Крім того, всі особи, які стали жертвами чи свідками булінгу, можуть звернутися:

- на гарячу лінію ГО «Ла Страда – Україна» (за номером 0 800 500 225 – для стаціонарного телефону, 116 111 – для мобільного);
- до Центру соціальної служби з питань сім'ї, дітей та молоді;
- до Національної поліції України (за номером 102);
- на гарячу лінію Центру надання безоплатної правової допомоги (за номером 0 800 213 103 – цілодобово та безкоштовно в межах України).

**Алгоритм діяльності практичного психолога
при виникненні ситуацій булінгу**

- Ініціювання, обговорення та планування спільних дій адміністрації, соціально-психологічної служби, педагогічного колективу, учнівського самоврядування та батьківської громадськості, спрямованих на подолання виявлених недоліків у роботі навчального закладу з окресленої проблеми.
- Накопичення матеріалів, що підтверджують актуальність проблеми у певній навчальній групі. Збір необхідної інформації психологом про прояви булінгу серед учнів училища.
- Діагностика психологічної атмосфери, системи взаєностосунків між однокласниками, соціометрія у класних колективах, де виявлено булінг.
- Виявлення булерів, а також реальних та потенційних жертв.
- Створення умов недопущення явища булінгу.
- Швидке і грамотне роз'єднання жертви з відповідними стресовими впливами булерів.
- Роль майстра виробничого навчання у такому алгоритмі має бути чітко визначена і досить обмежена. Майстер має надавати дитині-агресору та постраждалій дитині лише первинну допомогу, а потім передавати її психологу училища.
- Узагальнення результатів спостережень та діагностики психологічної атмосфери у класному колективі.
- Визначення переліку можливих дій, спрямованих на припинення агресивної поведінки учнів. Вибір найефективніших способів досягнення мети.
- Індивідуальна або групова (за необхідністю) психологічно-корекційна робота з жертвами булінгу.
- Проведення семінарів, тренінгів, круглих столів, годин відкритих думок, бесіди з учнями щодо переваги здорового мікроклімату у класному колективі над проявами насильства.
- Коригування наявних агресивних форм поведінки булерів та формування нових форм поведінки учнів переважно за допомогою прикладу педагогів.
- За необхідності залучати інших фахівців: психологів, психотерапевтів, представників служб у справах дітей, ювенальної поліції, громадських організацій тощо.
- Формування у педагогів навичок ідентифікації насильства як у своїй поведінці, так і в поведінці підлітків з метою формування єдиного погляду на існуючу проблему. Недопущення проявів

психологічного насильства до учнів з боку викладачів у вигляді порівнянь, навішування ярликів, ігнорування почуттів дітей та їхніх скарг на цькування.

➤ Подолання егоцентризму в учнів та розвиток у них емпатійних якостей, асертивних та гуманістичних комунікативних здібностей, адекватної самооцінки, самоконтролю та здатності до саморозвитку, критичності мислення, соціальної адаптованості та індивідуальних механізмів подолання важких станів і переживань.

➤ Формування у жертв булінгу ціннісного ряду, способів соціалізації, стійкого ставлення до негативних явищ та негативних почуттів.

➤ Робота з учнівським колективом з корекції поведінки, покращення взаємостосунків та надання допомоги дитині-агресору та дитині-жертві.

➤ Робота з молоддю що має прояви агресивної поведінки спрямована на:

- заміщення агресії серед учнів, які схильні до агресивного ставлення до інших;

- розвиток соціальних та комунікативних навичок, індивідуального виявлення та призупинення проявів агресії, заміни агресивної поведінки на асертивну, формування та розвиток загальнолюдських моральних цінностей, толерантності.

- корекцію взаємовідносин з оточуючими;

- подолання характерної риси агресорів – егоцентризму;

- розвиток стійкого і виразного інтересу до якого-небудь виду діяльності;

- виховання вольових рис характеру: уміння доводити справу до кінця, досягати поставленої мети, уміння стримувати себе у конфліктній ситуації;

- тренування уваги, спокою, терпіння;

- формування вміння аналізувати свої почуття і почуття інших людей, а також вміння із розумінням ставитися до індивідуальних відмінностей у різних людей, виробляти навички справлятися з міжособистісними проблемами цивілізованим шляхом;

- не доручати учням із вираженою агресивністю керівництво однолітками – це може спровокувати прояви жорстокості;

- навчання навичкам розпізнання і контролю негативних емоцій, формування у підлітків потреби говорити про свої проблеми,

профілактика накопичення негативних емоцій за допомогою методики «Камінчик у черевичку»;

- формування здатності до емпатії, довіри, співчуття застосування технології «Я – повідомлення», яка дозволяє щиро говорити про свої почуття та емоції, не звинувачуючи ні в чому інших людей.